

KASBIY MALAKA DARAJASINI BAHOLASH MEZONLARI

Usmanova Gulnara Baxodirovna

Guliston davlat universiteti

Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti

Pedagogika va psixologiya kafedrası o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19456948>

Annatsiya: Yuqori malakali o‘qituvchilarni tayyorlash ustuvor davlat vazifasi bo‘lib, uning yechimi mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy rivojlanishidagi muvaffaqiyatini ko‘p jihatdan belgilaydi. O‘qituvchilarning umumiy va kasb-hunar ta’limi tizimlaridagi ahamiyati turli ta’lim muassasalarida professional o‘qitishni tashkil etish va amalga oshirish uchun zarur kompetensiyalar va talablar tizimini tartibga soluvchi professional standartni ishlab chiqishni taqozo etdi. Ushbu maqolamizda shular haqida to‘xtalib o‘tganmiz

Kalit so‘zlar: *Ob‘ektiv mezonlar, Subyektiv mezonlar, Ishlash mezonlari, Protsessual mezonlar, Normativ mezonlar, Individual-o‘zgaruvchan mezonlar, Hozirgi (haqiqiy) professionallik darajasi mezonlari, Prognostik mezon*

Abstract: Training highly qualified teachers is a priority state task, the solution of which largely determines the success of the country in the economic and socio-cultural development. The importance of teachers in the systems of general and vocational education necessitated the development of a professional standard that regulates the system of competencies and requirements necessary for the organization and implementation of professional training in various educational institutions. In this article, we have discussed these

Keywords: *Objective criteria, Subjective criteria, Performance criteria, Procedural criteria, Normative criteria, Individual-variable criteria, Current (actual) level of professionalism criterion, Prognostic criterion*

Аннотация: Подготовка высококвалифицированных учителей является приоритетной государственной задачей, решение которой во многом определяет успех страны в экономическом и социально-культурном развитии. Важность учителей в системах общего и профессионального образования обусловила необходимость разработки профессионального стандарта, регулирующего систему компетенций и требований, необходимых для организации и осуществления профессиональной подготовки в различных учебных заведениях. В данной статье мы рассмотрели эти

Ключевые слова: *Объективные критерии, Субъективные критерии, Критерии эффективности, Процедурные критерии, Нормативные критерии, Критерии индивидуальных переменных, Критерий текущего (фактического) уровня профессионализма, Прогностический критерий*

Maqsadli ilg‘or o‘qitish modeli. Ilg‘or o‘qitish maqsadlari metodistlarning metodologik faoliyatni professional darajada amalga oshirish uchun professional tayyorgarligini ta’minlashi kerak.

A.K.Markova professionallikni baholash uchun 13 ta mezonni.

1) *Ob‘ektiv mezonlar* – mehnat mahsulotining ijtimoiy qiymatining ob‘ektiv xususiyatlari (yuqori mehnat unumdorligi, mahsulot miqdori va sifati, mahsulot ishonchliligi, xodimning ijtimoiy mavqei, professional muammolarni muvaffaqiyatli hal qilish).

2) *Subyektiv mezonlar* – ishchining kasbdan sub’ektiv qoniqishi (kasbni ishchining moyilligi va niyatlari bilan moslashtirish, kasbda qolish istagi).

3) *Ishlash mezonlari* – mehnat mahsulotining zarur normativ jihatdan belgilangan parametrlarga muvofiqligi.

4) *Protsessual mezonlar* – ishchining kasbiy harakatlarining ijtimoiy jihatdan belgilangan normativ texnologiyalar, usullar va mehnat vositalariga muvofiqligi.

5) *Normativ mezonlar* – ishchining kasb normalari, qoidalari va standartlarini qay darajada o‘zlashtirganligini va ularni mahorat darajasida takrorlay olish-olmasligini baholash.

6) *Individual-o‘zgaruvchan mezonlar* – ishchining o‘z ishini individuallashtirishga intilishi va individual ish uslubini rivojlantirish darajasini baholash.

7) *Hozirgi (haqiqiy) professionallik darajasi mezoni* – ishchining hozirgi bilim va ko‘nikmalarini baholash (an’anaviy ravishda sertifikatlash paytida baholanadi).

8) *Prognostik mezon* – mehnat sub’ektining yaqin rivojlanish "zonasini", ularning professional istiqbollari haqidagi tasavvurlarini baholash.

9) *Kasbiy o‘rganish mezoni* – mehnat sub’ektining yangi professional tajribani idrok etishga tayyorligini, yangi tajribalarga ochiqlik darajasini baholash.

10) *Ijodkorlik mezoni* – shaxsiy ijodkorlikning namoyon bo‘lish darajasini, kasbni yangi texnologiyalar bilan boyitishga tayyorligini baholash.

11) *Mehnat bozorida va jamiyatda mutaxassisning ijtimoiy faolligi va raqobatbardoshligi mezoni* – mehnat sub’ektining ijtimoiy mavqeini, uning professional nazorat lokuslarini va raqobatbardosh afzalliklari va cheklovlarini idrok etishini baholash.

12) *Kasbiy sadoqat mezoni* – professional vatanparvarlik darajasini, kasb va tashkilotga sadoqatni va kasbning shaxsiy ahamiyatini baholash. 13) *Kasbiylikning individual jihatlarining sifat va miqdoriy mezonlari* – mehnat mahsuloti sifati va mehnat jarayonining ekspert baholari, mehnat natijalarini baholash, mehnat sub’ektining muhim professional fazilatlarini rivojlantirish darajasini baholash, sub’ekt mehnat faoliyatining parchalarini simulyatsiya qiluvchi vazifalarni bajarganda qiyosiy baholash.[1]

Faol hayot, his-tuyg‘ularga boylilik, onlayn munosabatlarda o‘zini anglash kuchi tufayli muloqotga kirishishning ustuvor xususiyati mavjud, bu esa faol Internet foydalanuvchilari o‘rtasidagi qadriyatlar va ijtimoiy xulq-atvor o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikka muvofiqdir.[2]

Internet aloqasi ijtimoiy aloqaning kuchayishi, turli nuqtai nazarlarga kirish va o‘zini ifoda etish imkoniyatlari kabi afzalliklarni taqdim etsa-da, u shuningdek, qiyinchiliklarni ham keltirib chiqaradi. Kiberhujum, onlayn ta’qib, shaxsiy hayot bilan bog‘liq muammolar va ijtimoiy izolyatsiya potentsiali hal qilinishi kerak bo‘lgan muammolardir.[3]

Onlayn muloqotni kamdan-kam ishlatadigan ishtirokchilar “muammolarni hal qilishni rejalashtirish” strategiyasini afzal ko‘radilar, ular kamdan-kam hollarda “masuliyatdan qochish” va “qarama-qarshilik bilan kurashish” dan foydalanadilar.[4]

Avtonom ma’lumotlarni boshqarish hodisalarni filtrlash doirasidan tashqariga chiqadi va mahalliy mulohazalarni yakunlashga o‘tadi. Keyingi tugunlar anomaliyalarni aniqlash, mahalliy naqshlarni bashorat qilish va ushbu ma’lumotni global miqyosda tarqatishga arziydimi yoki yo‘qmi, degan qaror qabul qilishga qodir bo‘lgan yengil xulosaga ega bo‘lishi mumkin.[5]

Barcha sohalarda, ayniqsa yoshlar orasida internet aloqasining o‘zaro ta’siri va tarqalishi bo‘yicha ishlarning ahamiyati va kompyuter vositasida muloqotning foydalanuvchi shaxsiga ta’siri, ijtimoiy xulq-atvor sohasidagi psixologik tadqiqotlar ortib bormoqda. Hali ham foydalanuvchilar yetarli emas.[6]

Barcha sohalarda, ayniqsa yoshlar orasida Internet aloqasining o‘zaro ta’siri va tarqalishi bo‘yicha ishlarning ahamiyati va kompyuter vositasida muloqotning foydalanuvchining

shaxsiyatiga, ijtimoiy xulq-atvor sohasidagi psixologik tadqiqotlarga ta’siri ortib bormoqda. Hali ham foydalanuvchilar yetarli emas.[7]

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М.: Издательство: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996.–С. 45–47.
2. Turdalievich, M. D. Psychological aspects of the influence of internet communication on the social behavior of young/PEOPLE SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 3 ISSUE 4 APRIL 2024 ISSN: 2181-3337| SCIENTISTS. UZ B, 3.
3. Turdaliyevich, M. D. (2024). PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE INFLUENCE OF INTERNET COMMUNICATION ON THE SOCIAL ENVIRONMENT OF YOUTH. Eurasian Journal of Academic Research, 4(5-1), 110-115.
4. Mirzayev, J. T. (2023). YOSHLAR IJTIMOIIY HULQ-ATVORIGA INTERNET MULOQOTI TA’SIRINING PSIXOLOGIK JIHATLARI. Academic research in educational sciences, 4(TMA Conference), 812-816.
5. Djumabaeva, J., Choriev, K., Nasrullaeva, N., Mirzayev, D., Mustafaqulova, D., Madiyeva, A., ... & Jonikulova, G. Energy-Efficient Protocols and Autonomous Data Management in Wireless Sensor Networks for Real-Time Psychology Class Applications.
6. Turdalievich, M. J. PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF INTERNET-COMMUNICATION IN SOCIAL SOCIETY OF YOUTH (The results of the study of Internet dependence on the method of Kimberly-Yang).
7. https://www.neuroquantology.com/media/article_pdfs/3409-3416.pdf